

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: CIRU ECONOMU

Licențiat în drept din Paris, Consilier la Inalta Curte de casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an, în România	40 lei
6 luni	20 "
3 luni	10 "
Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni	

*Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 16/98

SUMAR

Creanțele prevăzute de art. 455, alin. a, din Procedura civilă de d-l Cesar.

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de casație, secția I: *Ministerul de interne cu Ecaterina Căp. St. Cristescu;*

Tribunalul Ilfov, secția III-a: *Ilie C. Ionescu cu Societatea petroliferă «Concordia»;*

Trib. Tutova: *Moise Șailofski cu Samoil Mendelovici; Origina Moșnenilor și Răzeșilor, (urmare) de d-l Sebastian Radovici.*

CREANȚELE PREVĂZUTE DE ART. 455, ALIN. a, DIN PROCEDURA CIVILĂ

Înainte de modificarea Legii de Procedură civilă, art. 455 da loc la o sumă de dificultăți.

După această modificare însă, părea că chestiunea popririi nu mai dă naștere la nici o dificultate, cel puțin din punctul de vedere al drepturilor creditorilor. După art. 455 din Procedura civilă drepturile creditorilor se împart în trei:

a) Creditori prevăzuți cu un act autentic și executoriu;

b) Creditori prevăzuți cu un act neautentic, și

c) Creditori cari nu au nici un act scris.

Creditorul care efectuează o poprire este supus la cauțiune sau nu, după cum dreptul său este constatat într'un act autentic sau nu, ori nu este dovedit prin nici un act.

Dificultatea care se poate naște este aceea rezultând din înțelesul cuvântului *act scris neautentic* din alin. a de sub art. 455.

În adevăr, creditorul care posedă un act scris dar neautentic, poate face o poprire și este lăsat la aprecierea judecătorului ca să-l supună sau nu la cauțiune.

Ce se înțelege însă cu un *act scris*?

Dacă legiuitorul s'ar fi mărginit să spuie că poate să facă poprire orice creditor a cărui creanță este constatată cu *act scris*, desigur n'ar fi fost

nici o dificultate: o scrisoare, o însemnare, sau orice act scris ar emana dela debitor, care nu ar fi o creanță propriu zis certă și netăgăduită, dar care ar putea constitui un început de dovadă scrisă, poate fi luat drept *act scris* pe baza căruia se poate face poprire în condițiunile alin. a de sub art. 455. Legiuitorul însă, pe lângă cuvântul *act scris*, mai adaugă cuvintele: *neautentic*, ceea ce însemnează că nu orice scris poate fi considerat ca *act scris* în sensul art. 455, alin. a.

Un început de dovadă scrisă, sau o scrisoare de exemplu, n'ar putea să constituie *actul scris*, pentru că legiuitorul în gradațiunea sa a avut grije să puie în primul aliniat *titlu executoriu*, în care fără îndoială intră actul autentic pe baza căruia creditorul poate face o urmărire fără alte condițiuni; dar imediat după aceasta aliniatul a vorbește de *act scris neautentic*, adică de un act care pentru a fi și el un titlu executoriu nu-i lipsește decât *autenticitatea*.

Cu alte vorbe, *actul scris* trebuie să fie de așa natură, încât să întrunească toate condițiunile unui act autentic, fără autenticitate; așa, dacă ar fi vorba de un înscris semnat numai de debitor, să poarte bunul și aprobatul pe el; dacă este vorba de un înscris sub formă de scrisoare, să reiasă dintr'însa indubitabil drepturile pentru creditor.

Orice altă scrisoare sau însemnare a debitorului, din care ar părea că există o obligație pentru dânsul, nu poate fi considerat ca *act scris* în condițiunile art. 455, alin. a.

Prin urmare, putem pune regula următoare:

Actul scris neautentic din alin. a de sub art. 455 din Procedura civilă, pe baza căruia creditorul făcând o poprire, este la facultatea judecătorului de a-l supune la cauțiune, este o creanță netăgăduită constatată printr'un act scris, căreia îi lipsește autenticitatea pentru a fi un titlu executoriu și care este susceptibilă de autenticare oricând părțile ar cere-o.

Orice alt înscris, care nu întrunește aceste condițiuni, chiar când ar constitui începuturi de dovadă scrisă, nu poate fi considerat ca act scris, pe baza căruia să se poată face poprire în condițiunile alin. a de sub art. 455. Creditorul poate face poprire și pe baza unui asemenea înscris, însă el trebuie, din punctul de vedere al popririi, să fie considerat ca și cum nu ar avea act scris și deci supus la cautiune conform alin. b de sub art. 455.

Se poate ca pe cale principală creditorul să-și dovedească drepturile sale față de debitor și să capete hotărîre condamnatoare. Aceasta însă nu poate influența asupra măsurii de asigurare ce se ia, poprirea, care este o măsură riguroasă și pentru debitor și pentru terțul poprit, pentru ca judecătorul să ordone poprirea fără cautiune. Și aceasta cu atât mai mult, cu cât judecătorul, chemat să ordone poprirea, nu are nici puțină nici cădere să judece temeinicia actului ce i se prezintă, și dacă el poate avea șansă pe cale principală să devie o creanță netăgăduită.

Prin urmare, creanțele de cari vorbește alin. a sunt acelea cărora le lipsește numai autentificarea; toate celelalte acte intră în dispozițiunile alin. b de sub art. 455 din Procedura civilă.

CESAR.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. I

Audiența dela 12 Noemvrie 1908

Președenția d-lui CH. PHEREKYDE, prim-președinte

Ministerul de interne cu Ecaterina Căp. St. Cristescu

Contract de închiriere. — Dacă asemenea contract poate fi reziliat de plin drept din cauză că lucrul închiriat nu mai era bun de întrebuințare. (Art. 1020 și 1021 din Codul civil).

Contractul de locațiune nu este reziliat de plin drept din cauză că lucrul s'a făcut netrebnic spre obișnuita lui întrebuințare, ci trebuie ca chiriașul, care are alegerea întru a sili pe proprietar a executa convenția sau a cere desființarea, să facă cerere înaintea justiției pentru rezilierea contractului.

Decizia 414/908. — Respins recursul făcut de Ministerul de interne, în contra sentinței Tribunalului Ilfov, secția III-a, No. 472/907, dată în proces cu Ecaterina St. Cristescu și Căpit. St. Cristescu, soț.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Vrăbiescu, în desvoltarea motivelor de casare; și

Pe d-l avocat N. Mițescu, în combateri.

Deliberând,

Asupra motivului I de casare:

«Nemotivare și violarea art. 19 din Legea proprietarilor; căci instanța de fond nu arată textul de lege sau motivul juridic pe care se întemeiază pentru a nu judeca cererea

prefectului, făcută pe cale de apărare, de a se constata de judecată că contractul s'a desființat din cauză că lucrul închiriat a devenit netrebnic spre obișnuita lui întrebuințare, cauză prevăzută de art. 1439 din Codul civil.

«Prin acest mod de a judeca s'a violat chiar art. 19 din Legea proprietarilor, după care e admisibilă apărarea chiriașului, și a oricărei persoane vătămate prin executarea unui contract de închiriere, chiar pe calea sumară a judecății, prevăzută de menționata lege».

Având în vedere sentința supusă recursului, care adoptă în totul faptele și motivele din cartea de judecată apelată;

Considerând că din acea carte de judecată se constată că Ecaterina St. Cristescu a chemat în judecată pe Prefectura poliției Capitalei, reprezentată azi prin Ministerul de interne, să-i plătească suma de 800 lei, ce reprezintă chiria dela Sf. Gheorghe 1907 până la Sf. Dumitru 1907, pentru imobilele din str. Ghica No. 29 și 39; că prefectura a opus, ca mijloc de apărare, somația făcută de Primăria Capitalei ca să evacueze imobilele, de oarece sunt insalubre, ceea ce a și făcut, astfel că contractul este reziliat de plin drept;

Considerând că instanța de fond respinge acest mijloc de apărare, pentru motivul că prefectura nu putea să evacueze imobilele numai pe baza invitațiunii primăriei, fără să intenteze o acțiune pentru reziliere și evacuare, astfel că nefiind pronunțată nici o hotărîre judecătorească, care să pronunțe rezilierea contractului și evacuarea imobilului, constatările făcute de primărie nu pot fi opuse reclamantei;

Considerând că după art. 1421 din Codul civil, locatarul este dator să predea lucrul în așa stare încât să poată fi întrebuințat, iar după art. 1439 din Codul civil contractul se desființează dacă lucrul s'a făcut netrebnic spre obișnuita lui întrebuințare, cum se pretinde în speță;

Considerând însă că din art. 1020 și 1021 din Codul civil, cari se ocupă cu regulile ce guvernează materia privitoare la rezoluțiunea contractelor, rezultă că în contractele sinalagmatice, în caz când una din părți nu îndeplinește angajamentul său, contractul nu este desființat de drept, ci partea, în privința căreia angajamentul nu s'a executat, are alegerea: sau să silească pe cealaltă parte a executa convenția, când este posibil, sau să ceară desființarea cu daune interese; că, în acest caz, desființarea trebuie să se ceară înaintea justiției;

Considerând că de aci rezultă că contractul de locațiune nu este reziliat de plin drept, din cauză că lucrul s'a făcut netrebnic spre obișnuita lui întrebuințare, ci trebuie ca chiriașul, care are alegerea întru a sili pe proprietar a executa convenția sau a cere desființarea, să facă cerere înaintea justiției pentru rezilierea contractului;

Că, întru cât, în speță Prefectura poliției nu a făcut o asemenea cerere, cu drept cuvânt instanța de fond a decis că contractul nu este reziliat de plin drept, numai prin faptul că Primăria Capitalei a constatat că imobilul este insalubru, adică netrebnic spre obișnuita lui întrebuințare;

Că, de aceea, motivul de casare este nefondat.

Asupra motivului al II-lea:

«Exces de putere și omisiune esențială.

«Tribunalul, judecând ca instanță de apel, înătură și omite a se pronunța asupra cercetării locale cerută de Prefectura Capitalei spre a dovedi netrebnicia imobilului închiriat».

Considerând că din motivele sentinței atacate cu recurs, se constată că tribunalul după ce găsește juste și întemeiate motivele din cartea de judecată, pe cari le adoptă în totul, adaugă că recurentul de azi nu a mai invocat nici un motiv nou în sprijinul apelului;

Că, prin urmare, motivul de casare este inexact în fapt.

Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc.

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIUNEA III

Audiența dela 16 Decembrie 1908

Președenția d-lui P. HAGIOPOL, președinte

Ilie C. Ionescu cu Societatea petroliferă «Concordia»

Daune. — Responsabilitatea comitentului de prejudiciu cauzat de prepușii lor. — Accidentul unui lucrător întâmplat din culpa inginerului unei societăți. — Răspunderea de daune a societății. — Culpă comună. — Dacă ridică verice răspundere a comitentului. — Micșorarea daunelor. — Aprecieri de fapt. — (Art. 1000 din Codul civil).

1. In principiu, orice faptă fără drept a omului care din culpa sa cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela, din a cărui greșeală s'a ocazionat, a-l repara; iar la acest principiu legiuitorul, printr'un fel de derogatie, întinde această responsabilitate și determină, prin art. 1000 din Codul civil, cazurile unde responsabilitatea faptului altuia incumbă la anumite persoane, între cari comitenții, ce răspund de prejudiciul cauzat de prepușii lor în funcțiunile ce li s'au încredințat.

Astfel, o societate este răspunzătoare de un accident provenit unui lucrător din culpa inginerului societății și deci acea societate e ținută a repara prejudiciul cauzat lucrătorului.

2. Chiar dacă un accident este datorit unei culpe comune, ea nu are de efect a ridica verice responsabilitate, pentru a se putea opune un fine de neprimirea unei acțiuni, ci numai de a micșora cuantumul daunelor, lăsând evaluarea lor la suverana apreciere a autorității judecătorești, iar prin daune, fie morale sau materiale, se înțelege indemnitatea datorită pentru reparațiunea prejudiciului suferit.

Tribunalul.

Asupra acțiunii d-lui Ilie C. Ionescu, făcută prin petiția înregistrată la No. 1049/908, astfel cum a fost modificată, prin care cere ca societatea petroliferă «Concordia» să fie obligată a-i plăti suma de 90000 lei, ca daune morale și materiale, ce le-a încercat prin suferința produsă de fracturarea șirii spinării în exercițiul funcțiunii sale de maestru sondor, datorit culpei agenților ei care au dat o greșită comandă în serviciul său;

Având în vedere că din desbaterile orale urmate în instanță, actele prezentate, cum și din concluziunile scrise, depuse de părți, se constată: că la o sondă a societății, în ziua de 15 Septembrie 1907, sub conducerea d-lui inginer Popescu, unde lucra între alții și Ilie Ionescu, se ordonă să se introducă în baraca sondei o sapă ce era în afară; în executarea acestui ordin șeful de echipă, reclamantul, legă, cu alți lucrători, cu o funie sapa de ghiventul ei; trăgându-se de sapă funia care a fost legată de ghiventul ei scapă din loc, toți lucrătorii cad pe spate, în afară de Ilie Ionescu care cade pe volanul ce nu era prevăzut de aparatul de siguranță și este lovit așa de tare încât rămâne în nemiscare; dus în această stare la spital, după mai multe luni de tratament, își revine, fără însă a mai fi putut lucra încă câteva luni, și doctorul Gerota certifică că mai are trebuință încă de îngrijiri pentru a fi completamente restabilit. D-l Ilie C. Ionescu, pretinzând că suferința ce a încercat este datorită neprevederii d-lui inginer Popescu și că prin aceasta i s'a creat un prejudiciu de care este responsabilă Societatea «Concordia», i-a intentat această acțiune care face obiectul procesului de față. Acestea sunt faptele.

Având în vedere că Ilie C. Ionescu, prin d-nii avocați S. Maniu și Max Gaster, își întemeiază cererea pe o călcare flagrantă a regulamentelor miniere, a dispoz. art. 3 și 6 din Regulamentul industrial din 24 Septembrie 1894, cari dacă ar fi fost păzite accidentul ar fi fost imposibil, cum și pe depozițiunile martorilor din cari se constată că d-l inginer Popescu a dat ordin greșit și nu era față la efectuarea lucrării, și susține că odată ce aceasta este constant și grație acestor neprevederi a suferit daune materiale și morale în sumă de 90000 lei, conform art. 998 și 1000 din Codul civil, urmează ca Societatea «Concordia», responsabilă de aceasta, să fie obligată a le repara;

Având în vedere că Societatea «Concordia», prin d-nii avocați Victor Fotescu și Al. Zănescu, se opune la această cerere și susține, în primul rând, că principiile de responsabilitate din dreptul comun sunt aplicabile și patronului în caz de accident corporal survenit lucrătorilor; fiecare este responsabil de greșala sa și cazul de forță majoră este în sarcina aceluia cari sunt victime; prin urmare, societatea nu poate fi responsabilă de accidentul întâmplat lucrătorului, produs din greșala sau inexperiență sa și, întru cât din depozițiile martorilor reiese că el era șef de echipă și el a dat greșite ordine, nu are decât să sufere consecințele, și, în al doilea rând, când s'ar trece asupra acestei chestiuni de drept, că daunele ce se cer sunt exagerate, prejudiciul ce l-a încercat ar fi suficient reparat cu alocarea unei sume de 1000 lei;

Având în vedere că, în principiu, orice faptă fără drept a omului care din culpa sa cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela, din a cărui greșeală s'a ocazionat, a-l repara. Că la acest principiu: «că fiecare răspunde de faptul său, că greșalele sunt personale și că faptele altuia îi sunt străine», legiuitorul, printr'un fel de derogatie, întinde această responsabilitate și determină, prin art. 1000 din Codul civil, cazurile unde responsabilitatea faptului altuia incumbă la anumite persoane, între cari comitenții, ce răspund de prejudiciul cauzat de prepușii lor în funcțiunile ce li s'au încredințat;

Având în vedere că după Regulamentul poliției miniere și după Regulamentul industrial din 24 Septembrie 1894, inginerul șef urmează a ordona efectuarea lucrării și a veghia ca lucrătorii, sub conducerea lui, să le execute întocmai, și sunt ținuti a posedea întocmirile necesare de a feri pe lucrători de răniri prin mașinile în acțiune, între altele, o împrejmuire cu parapete de siguranță, nu numai toate părțile de transmisie, ci și chiar micile roțițe de ar fi legate cu vr'un volan sau de vr'un motor principal;

Având în vedere că dacă acestea sunt principiile și obligațiunile pe cari patronii trebuiesc a le urma în asemenea lucrări, rămâne a se examina în fapt dacă aceste cerințe ale legii au fost executate, cu alte cuvinte de a stabili culpa și, prin urmare, responsabilitatea rănirii reclamantului Ilie C. Ionescu;

Având în vedere că tribunalul, pentru a stabili această culpă, prin jurnalul cu No. , a ordonat a se face o cercetare cu martori și a delegat pe d-l membru supleant cu efectuarea ei;

Având în vedere că din depozițiile martorilor, și în special din a lui Ion Brebeanu, reiese: că reclamantul Ilie C. Ionescu, în calitate de maestru sondor, lucra după ordinul d-lui inginer Popescu, a băga o sapă în baraca unei sonde; că el și alți lucrători au legat cu funia o sapă de ghiventul ei și trăgând-o, spre a o ridica, funia s'a desfăcut, Ilie C. Ionescu a căzut jos, rămându-se grav la coloana vertebrală în cursul mișcării unui volan și a unei mașini ce s'a scăpat din vedere a fi oprită în timpul tragerii sapei;

Având în vedere că din actele din dosar și din certificatul medical al d-lui dr. Gerota se constată că reclamantul Ilie C. Ionescu a fost grav rănit, că a suferit incapacitate de lucru în timp de mai bine de un

an de zile și că-i este încă necesar un tratament de un an pentru a fi complectamente restabilit ;

Având în vedere că dacă faptele stau astfel, este cert că rănirea reclamantului Ilie C. Ionescu este datorită culpei inginerului I. Popescu, care a lipsit de prevenire de a instrui modul cum avea să fie legată funia de sapă, de a omite de a opri mersul mișcării volanului și a mașinii în timpul tragerii sapei, cum și de a nu fi construit apărătoarele necesare pentru a evita accidentul ;

Având în vedere că odată ce este constant că accidentul este provenit din culpa inginerului Popescu, și întru cât reclamantul Ilie C. Ionescu, din cauza acestui accident, a fost grav bolnav în timp de aproape doi ani, împiedicat în asemenea condițiuni de a mai putea lucra, discuțiune nu mai poate fi că prejudiciu a suferit și că societatea, responsabilă de prepușii săi, e ținută a-l repara ;

Având în vedere că este adevărat, în drept, obiecțiunea societății că ea nu poate fi responsabilă de accidentul întâmplat lucrătorului, produs din greșala sau inexperiența lui, însă în fapt cu nimic nu s'a dovedit și de nicăieri nu reiese aceasta ;

Având în vedere că chiar presupunând că în această privință ar fi în culpă și reclamantul Ilie C. Ionescu, prin urmare că accidentul ar fi datorit unei culpe comune, încă ea nu are de efect de a ridica verice responsabilitate pentru a se putea opune un fine de neprimire unei acțiuni, ci numai de a micșora cuantumul daunelor, lăsând evaluarea lor la suverana apreciere a autorității judecătorești (vezi «*Traité dela responsabilité*» par M. A. Sourdat, tom. I, pag. 119) ;

Având în vedere că prin daune, fie ele morale sau materiale, se înțelege indemnitatea datorită pentru reparațiunea prejudiciului suferit ;

Că dar, așa fiind, oricare ar fi natura daunelor ce le-a încercat reclamantul Ilie C. Ionescu, tribunalul evaluează că suma de 6000 lei reprezintă echivalentul lor.

Pentru aceste motive, redactate de d-l președinte, tribunalul admite, în parte, acțiunea, etc.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI TUTOVA

Audiența dela 3 Februarie 1909

Președenția d-lui V. I. BALAȘESCU, președinte

Moise Șailofschî cu Samoil Mendelovici

Sentința comercială No. 9

Cambie. — Dacă se poate stipula o garanție care să nu fie scrisă pe cambie, cu efecte după dreptul comun. — Soluție afirmativă. — (Art. 296 din Codul comercial).

Fidejusiune. — Necesitatea unei stipulații anume. — Dovedire după regulile de probație a obligațiilor în genere. — (Art. 1656 din Codul comercial).

Jurământul decizoriu al evreilor. — Prestarea lui în pretoriul tribunalului. — Refuzul de a-l presta la sinagogă la prima instanță. — Admisibilitatea prestării lui în apel la tribunal. — (Art. 238, 240 și 241 din Procedura civilă și 1215 din Codul civil).

1. Dacă garanția cambială nu poate exista decât numai prin semnarea cambiei de acel ce o garantează, conform art. 296 din Codul comercial, nu este însă mai puțin adevărat că cineva poate să garanteze plata unei creanțe constatată chiar prin cambie, conform principiilor generale înscrise în Codul civil în materie de fidejusiune, cu singura restricțiune că creditorul nu va putea exercita în contra garantului o acțiune cambială pentru garanție, ci numai o acțiune simplă în garanție,

supusă regulilor de probațiune prevăzute în dreptul comun.

2. Dacă art. 1656 din Codul civil declară că fidejusiunea nu se presupune, ci trebuie să fie expresă, prin aceasta nu se înțelege că fidejusiunea trebuie să fie supusă îndeplinirii unor formalități sacramentale, ci numai ca această obligațiune să fie stipulată anume ; astfel că, pentru dovedirea unei garanții, nu e necesitate de un act scris, ci ea se poate dovedi prin toate mijloacele permise pentru dovedirea obligațiunilor în genere.

3. Jurământul evreilor are a se face tot în pretoriul instanței, conform art. 238 din Procedura civilă, cu modificarea cerută de religiunea lor, adică pe tablele lui Moise și în numele lui Iehova.

Faptul de a nu se prezenta la sinagogă pentru a presta jurământul decizoriu, nu împiedică pe partea care a acceptat jurământul să-l presteze în apel în pretoriul tribunalului.

Tribunalul,

Asupra apelului declarat în termen cu petiția înreg la No. 30168/908, de Moise Șailofschî din Bârlad contra cărții de judecată No. 696 din 1 Decembrie 1908, a judecătoriei ocolului urban Bârlad, prin care s'a admis acțiunea intentată contra sa de Samoil Mendelovici din Bârlad, cu petiția înreg. la No. 3251 din 8 Iulie 1908 și a fost obligat a-i plăti suma de patru sute lei cu procente de sase la sută pe an dela 8 Iulie 1908, plus treizeci lei cheltuieli de judecată ;

Având în vedere că intimatul Samoil Mendelovici a susținut că, având a lua dela Aron Șailofschî, cu o cambie scăzută la 11 Noembrie 1907, suma de patru sute lei, pe care apelantul Moise Șailofschî tatăl debitorului său, a garantat-o pentru plată în mod solidar cu fiul său, pentru dovedirea acestei garanții solidare a deferit apelantului jurământul more-judaico, pe care acesta nu l-a prestat în sinagogă, cum a fost admis de judecată, ceea ce a motivat primirea acțiunii la prima instanță.

Că apelantul Moise Șailofschî la ziua înfățișerii a cerut în mod formal cu petiția înreg la No. 11495 din 1 Decembrie 1908, a nu se considera neprezentarea sa pentru a presta jurământul more-judaico în sinagogă ca un refuz de a jura, căci a acceptat jurământul cu rezerva de a discuta în apel admisibilitatea acestei forme de jurământ ;

Având în vedere că apelantul se apără de pretențiunea intimatului susținând că nu poate fi considerat ca garant solidar al cambiei semnată de fiul său Aron Șailofschî în ordinul intimatului, căci cambia nu poartă semnătura sa pentru garanție, ceea ce este imperios cerut de art. 296 din Codul comercial ;

Considerând că dacă garanția cambială nu poate exista decât numai prin semnarea cambiei de acel ce o garantează conform art. 296 din Codul comercial, nu este mai puțin adevărat însă că cineva poate să garanteze plata unei creanțe constatată chiar prin cambie, conform principiilor generale înscrise în Codul civil în materie de fidejusiune, cu singura restricțiune că creditorul nu va putea exercita în contra garantului o acțiune cambială pentru garanție, ci numai o acțiune simplă în garanție, supusă formalităților de probațiune prevăzute în dreptul comun ;

Considerând că, potrivit art. 1656 din Codul civil, fidejusiunea nu se presupune, ci trebuie să fie expresă ;

Că prin aceasta nu se înțelege că fidejusiunea trebuie să fie supusă îndeplinirii unor formalități sacramentale, ci numai că această obligațiune să fie stipulată anume, astfel că pentru dovedirea unei garanții nu

este necesitate de un act scris, ci ea se poate dovedi prin toate mijloacele permise pentru dovedirea obligațiilor în genere (a se vedea Laurent, vol. 28, No. 158; F. Herman, tome III, pag. 56, No. 140—142);

Având în vedere că pentru dovedirea faptului, apelantul și-a luat obligațiunea de a plăti în mod solidar cu Aron Șailofski valoarea cambiei, semnată de acesta în ordinul intimatului S. Mendelovici, s'a deferit apelantului jurământul more-judaico, pe care l-a acceptat, dar nu l-a prestat în sinagogă, rezervându-și dreptul a discuta în apel această formă a jurământului;

Considerând că jurământul trebuie a se presta în ședința publică, în pretoriul instanței care l-a admis, conform art. 238 din Procedura civilă, iar forma sub care are a se presta este prevăzută pentru creștini, prin art. 240 din Procedura civilă, pe Sf. cruce, care este simbolul creștinătății și în numele lui Dumnezeu, putând a fi modificat de judecată, potrivit religiei părții conform art. 241 din Procedura civilă;

Considerând că pentru evrei simbolul religiei constă în tablele profetului Moise, date în numele lui Iehova Dumnezeu evreilor, cari sunt monoteiști ca și creștinii;

Considerând că numai în această privință trebuind a fi modificat jurământul evreilor sub raportul formelor și prestarea lui trebuind a se face tot în pretoriul instanței, conform art. 238 din Procedura civilă, căci asupra acestui punct legea nu a impus vreo modificare, nu se putea impune apelantului a presta jurământul în sinagogă;

Că de aceea faptul apelantului, de a nu se fi prezentat la sinagogă pentru a presta jurământul acceptat, nu se poate considera ca un refuz de a jura, el fiind în drept a se opune la îndeplinirea unor formalități ce nu sunt impuse de lege;

Având în vedere că în instanță apelantul a prestat jurământul pe tablele lui Moise și în numele lui Iehova, declarând că nu și-a luat obligațiunea de a garanta în mod solidar cu fiul său Aron Șailofski plata cambiei de 400 lei cu scadența la 11 Noemvrie 1907, semnat de acesta în ordinul intimatului S. Mendelovici;

Că, astfel fiind, obligațiunea solidară a apelantului pentru plata cambiei nu este dovedită conform art. 1215 din Codul civil și prin urmare acțiunea este neînțeleasă, așa că apelul pornit în contra cărții de judecată a primei instanțe, prin care s'a admis acțiunea, trebuie a fi primit;

Având în vedere că apelantul cere cheltueli de judecată;

Că, apreciind cheltuelile făcute de numitul cu deplasarea dela interesele sale și plata avocatului, îi fixează suma de 20 lei cu cari trebuie despăgubit de intimatul care cade în proces, conform art. 140 din Procedura civilă;

Pentru aceste motive, redactate de d-l președinte, tribunalul admite apelul, etc.

(ss) V. I. Bălășescu; C. G. Drăghici

ORIGINA MOȘNENILOR ȘI RĂZEȘILOR.

(Urmare *)

Desele năvăliri ale popoarelor vecine și războaiele pustiitoare pe cari le suportă țara, luptele politice interne cari se dedeau pe același câmp al sângelui și jafului, provocaseră o turburare adâncă în ordinea proprietății. Satele se pustiau foarte des. Hotare întregi rămăneau la

dispoziția primilor ocupanți sau rămășiței restrânse a vechilor locuitori, cari ocupau acum în acel cap al moșiei ce li se părea mai roditor sau mai ușor de muncit. Pe de altă parte slobozii domnești, prin condițiuni mai avantajoase îi atrăgeau și-i făceau să-și părăsească ocinele din strămoși. În aceste sate ei găseau pe cineva cu un drept mai vechiu decât al lor. Concepția aceasta, după prezumpțiunea judicioasă ce o face d-l R. Rosetti (op. cit.), se răspândește și printre locuitorii vechilor sate, căci nu ne-am putea explica recunoașterea tacită din parte-le a drepturilor stăpânilor, prin părăsirea moșiei, decât ca o urmare a pierderii conștiinței de temeinicia și vechimea dreptului lor asupra acestei moșii.

În special satele răzeșești, unde se mai adăuga împrejurarea că locuitorii trăiau sub atâtea zeci de stăpâni, cari își vedeau veniturile restrângându-se din ce în ce în raport cu creșterea numărului lor și căutau să și le sporască pe calea impilărilor, dădeau cel mai însemnat număr de fugari, cari își părăseau ocinele lor pentru a-și căuta aiurea un traiu mai bun.

Având însă nevoie de brațe, stăpânii obținură așezămintele domnești de mai sus și îi întoarseră pe câți putură pe la ocinele lor, iar pe cei aflători atunci pe ocine îi împiedicară de a se mai deschira pe aiurea. Așa se creeară vecinii (în Muntenia rumâni), în înțelesul degradant al cuvintelor ¹⁾.

Totuș încă sub acest nou regim al scrișilor glebei, fărămături din vechile lor drepturi, deși sub o față cu totul platică, se mai păstrează o bună vreme. Astfel în actele vânzătoare de vecini sau rumâni, ei nu puteau fi despărțiți de ocinele lor și numai prin abuzuri vedem mai târziu vecini rescumpărându-se «însă numai capetele lor fără de moșie» ²⁾. De asemenea când satele răzeșilor formau obiectul unei vânzări se înțelegea că proprietatea trece și dela vecinii cari se aflau pe răzeșiile lor ³⁾.

¹⁾ Întrebuințarea cuvântului *vecin*, într'un înțeles deosebit, pare foarte veche, anterioară chiar descălțării, numind atunci alcătuirile libere de sate românești. E o strânsă analogie cu vecinii (*vicinii*, *vicus*) din Apusul medieval, cari nu însemnau decât proprietari liberi și comuniști (deși forma romană a proprietății câștigase pasul în Gallia, erau regiuni—foarte puține—unde forma germanică se conservase), exercitând retractul vecinal (Esmein—op. cit., pag. 88) și trăind în grupuri sătești (*vicus*), căci satul sau mai precis cotulul nu însemnă decât gruparea unor comuniști cari se credeau descendenții aceluiaș străbun.

²⁾ Răzeșii cari se vindeau cu ocinele lor, fie celorlalți răzeși, fie boierilor-megieși, vor spori din sec. XVII înainte clasa acestor vecini, cu cari nu trebuiesc confundăți. N'ayem însă nici indicațiuni temeinice, după cari să-i putem distinge pe unii de alții. Dreptul de răscumpărare cu ocina sau numai capul, nu ni se pare un indiciu sigur.

³⁾ Uric din 1663 dela Dabija Vv. pentru o cumpărătură «dela Nastășia și dela ruda ei Lupa și dela Tudosia fata

Cu timpul, aceste răzeșii deveniseră foarte numeroase pe hotarul aceluiaș sat, din cauza neîncetatei înmulțiri a coboritorilor din bătrâni. După câteva generații stăpânitoare pro-indiviso se operau partajii după «spîța neamului» și alegerea părților fiecărei familii. Astfel că ajungem a vedea, în urma acestor partajii, răzeșiile compuse din câteva delnițe, gireabii, etc. sau funii, pământuri (după cum procedaseră cu măsurătoarea boierii hotarnici), având pe ele un număr de abia 2—3 vecini sau și mai puțin ¹⁾.

Pe vecini îi vedem însă mai mult sau mai puțin corespunzători numărului gireabiilor, urmă evidentă a comunității de sat, care existase înainte de descălecarea țării și epoca hărăzirilor domnești.

Drepturile stăpânilor răzeși asupra răzeșilor lor se mărgineau și acum în aceeaș dijmă din bucatele vecinilor (dela reforma lui Mavrocordat unificați cu clăcașii), sătenilor liberi fără pământ și lăturașilor, ce se hrăneau pe aceste răzeșii; ²⁾ în venitul cărciumilor, morilor, etc. și în elacă, care trebuie să fi fost foarte apăsătoare și brutală, de oarece vedem că în repetate rânduri stăpânirea

Soarei.... și dela toți oamenii lor» («Miron Costin, opere complete», ed. V. A. Urechii I, tab. cronol.); conf. «Columna», 1877, doc. XXIX din 1608. Într'o vânzare de ocine cu vecinii, însăș aceștia figurează ca *adalmășari*. Vezi și nota Hasdeu eod. Într'un doc. mai recent (1792 Munt.) vedem că un Ionichie Ieromonahul se adresează: «dumneavoastră vecinilor i moșteanilor ot Bărbătești i moș Tudore i etc.... am înțeles cum că aț luat boieri ca să vă hotărască moșia.... etc.» (Ștefulescu—Gorjul istoric și pitoresc, pag. 345);

¹⁾ 1590. Frații Drăghici și Giurgea Post. cumpără între altele și partea unui moșcan Dumitru cu *un vecin* pe ea anume Stoian («Rev. p. Istorie și Archeol.» 1882); «Și s'au aflat niște vecini *bătrâni* rămași dela Calapod și am socotit că să vină pre *doe părți trei vecini* (ante 1640 Rosetti—Cron. Vascanilor); 1638. O parte din megieșii satului Vlădeștii se vând împreună cu ocinele și cu vecinii lor, fiecare ocină având trei delnițe și *doi vecini* pe ea. La 1612 Radul-Mihnea confirmă aceste cumpărături (făcute în 1604) pe lângă care se mai adăugaseră patru ocine mai mici, cu câte *un singur vecin* sau fără vecini (I. Bogdan—«Despre eneșii români», pag. 28); 1630—40. În Boldești pe 2¹/₂ părți se aflau trei vecini (Rosetti—Cron. Vascanilor).

²⁾ Vezi Carte imputernicitoare de a lua dijma de pe niște părți de răzeșie (1761, «Cron. Romanului); Un răzeș «ia de a zecea fără de giudeț» («M. Costin», ed. V. A. Ureche tab. cronol. I, fără dată); «Și au stăpânit și au dijmuț acolo împreună cu alți răzeși» («Uricar» I, 267); răzeși ce iau de a zecea (Idem, IV, pag. 350); O donațiune a părții unui moșnean din Coteana «veri câtă se va alege și cu birul și cu birnicii» (1590, «Rev. p. Istorie și Archeol.», 1882); Poruncă domnească ca Ghiorghită Cugole să-și ia «de a dzece den tot ce va fi pre hotarul său a Ionășeștilor și *den fân și den pâne și den tot ce a hi* pe cel hotar» (1659, Iorga—«Studii și Doc» V, p. 86); dijmuire «*din stupi și din altele*» (Ibid. pag. 99); Răzeși cari «au luat de a dzece în sat în Borăști....» (Iorga VI, pag. 21). etc. Pe răzeșii puteau fi și săteni liberi fără pământ (d-1 Gădeiu, în «Contrib. la ist. țărănimei», îi numește după Fotino clăcași liberi, *Δευτεροι κλακσίδες* cari aveau o condiție juridică deosebită de aceea a vecinilor).

hotărăște ca pe moșiile răzeșești elaca să fie înlocuită prin bani ¹⁾.

Cea mai mare parte din clăcașii cari putuseră înfruntă împilările și nu fugiseră de voia lor de pe răzeșii, au fost treptat deposedați și alungați de stăpânii răzeși, cari sărăciseră acum mai de a bine ca ei). Altfel nu ne-am putea explica faptul, că în pragul reformelor agrare din a doua jumătate a veacului trecut, găsim într'adevăr clasa răzeșilor stăpânind, după frământări seculare, răzeșiile lor sub forma micii și mijlociei proprietăți țărănești.

Astfel pe nesimțite, în tot cursul acestei evoluțiuni a hărăzirilor, pe care am încercat a o schița mai sus, se produse o transfuziune—ca s'o numim astfel—dela stăpâniți la stăpânitori a normelor juridice cari guvernaseră regimul fonciar dela prima vârstă a poporului român și cari norme nu începură să dispară decât din sec. XVIII încoace, lăsând urme posibile de studiat până în zilele noastre. Fășilele arabile divizate uniform în cuprinsul aceluiaș sat, dar diferite ca întindere dela un sat la altul, apa, pădurea sau muntele și fânețele, cari nu necesitau această diviziune, trecuseră odată cu primii lor ocupanți sub clasa suprapusă a noilor stăpâni; și după ce pătura celor dintâiu, intermediară între răzeși și pământ, fu desbrăcată pe nesimțite de drepturile ei și îndepărtată, rămaseră numai răzeșii și pământul, adică stăpânii și proprietatea, așa cum îi găsim în ziua de azi.

Recapitulând cele spuse până aci, credem că origina răzeșilor nu poate stă nici în improprietărea veteranilor romani pe solul Daciei, nici într'o mică proprietate alodială *ab initio* (pe care, afară de cele trei regiuni Vrancea, Câmpulungul și Tigheciul din cari am făcut o categorie aparte, nu o putem deduce din nici o mărturie serioasă a trecutului), *ci numai în evoluția hărăzirilor domnești dela judecie la proprietate și în neîncetata sporire a descendenților celor hărăziți, paralelă cu neîncetata îmbucătățire, fie în abstract, fie de fapt după partajii, a acestor hărăziri.*

* * *

¹⁾ Astfel Primul așezământ pentru boieresc (Gr. Ghika 1766): «.... La satele răzeșești de se vor afla săteni fără moșii să nu se supere cu lucrul, ce să dee bani, precum s'au hotărât mai sus pentru aceste 12 rânduite zile de lucru....» («Uricar» II, 217); Pontul Boierescului al lui Alex. Moruz (1805) hotărăște ca pe moșiile birnicilor răzeși «ce să plătească slujba lor în bani câte doi lei pe an» (Idem, II, pag. 126); de asemeni Reg. Organic prevede elaca în bani, cu prețul ce va fi orânduit de către Obșteasca Adunare (art. 128, s. VII).

²⁾ «.... Că pe atunci nici un folos ca acela n'avea moșiile», cum spune doc. Plotuneștilor din 1807 (Vezi «Arhiva soc. din Iași» 1889; Istoria unei moșii), sau cum se zice în poezia poporană:

Arz-o focul răzeșic!
Credeam că-i a boierie
Și-i curată sărăcie!

Cu origina răzeșilor n'am terminat însă. Într'adevăr, ar rămâne încă inexplicabile două lucruri: 1° «Persistența numeroasă a răzeșilor până în ziua de azi, cu toată aservirea, ce pareă fatală, a celor mai multe sate de răzeși și mai ales cu toată mănecătoria de răzeșii, care alcătui în sec. XVII și mai cu seamă în al XVIII, cele mai multe latifundii.

2° Afacerea la câmpie a unui număr mai mare de sate răzeșești decât la munte, unde se desvoltaseră în timpuri mai vechi cele mai numeroase și mai caracteristice alcătuirii răzeșești 1).

Aceste două constatări ar rămâne fără tălmăcire, dacă nu am admite în trecut o alientație continuă a clasei răzeșilor cu alte elemente sociale, mai ales în regiunea câmpiei. Aceste elemente erau *mazilii și neamurile*.

Mazilii erau coboritorii numeroși ai unor boieri retrași din dregătorii, adică deveniți boieri de țară. Ei trăiau în mijlocul țăranilor, deosebindu-se de ei, pe lângă sistemul de impozit al cislei care nu li se aplică și prin dreptul de a fi judecați numai de Divanul domnesc 2). Cei mai de frunte mazili alcătuiu neamurile (D-l R. Rosetti crede că neamurile erau o clasă inferioară mazililor, op. cit. pag. 367); ele nu plăteau birul și unele impozite le plăteau boierește 3).

Această coborire a descendenților unor boieri în ultima clasă a țăranilor liberi-proprietari, se datorește unor împrejurări politice. La origina ei nobilimea moldoveană nu avea caracterul nobilimii feudale, adică titlurile erau totdeauna corespunzătoare unei însărcinări reale, unei dregătorii. Cu timpul însă, moșiile de hărăzit sleindu-se cu totul, pretențiunile nobilimii se concentrară asupra dregătorilor; o disproporție imposibilă de împăcat se ivi atunci între ea și aceste dregătorii. Disproporția aceasta scindă nobilimea în partide grupate în jurul pretendenților la Tronul țării, prin isbânda căroră sperau să-și dobândească dregătoriile dorite, din cari partizanii fostului Domn sau al pretendentului învins erau îndepărtați (maziliți, mazili).

Astfel se creie o clasă de boieri disgrățiați, de boieri fără dregătorii, cari se retraseră pe moșiile lor, numindu-se boieri mazili sau boieri de țară. Avutul lor, ne mai putând spori prin artera aducătoare de bogății a dregăto-

riei pierdute, aflându-se încă și sub greutatea dăjdiilor de cari nu mai erau scutiți 4), se împărți și subîmpărți între moștenitori, cari cu timpul ajungeau într'o stare materială deopotrivă cu a celorlalți săteni. De asemeni identificarea lor sufletească cu aceștia se producea ușor, neexistând acea deosebire de mentalitate și fel de vieață, care formează astăzi un șanț între boierime și țărani.

Astfel acești mazili, sau rămăneau în satele lor (așa satul Moeștii-Buzău sunt urmașii banului Udrea hărăzit de Mihaiu-Viteazul), unde stăpâneau miclele lor moșioare întocmai ca răzeșii și moșnenii 2), sau se amestecau prin satele răzeșești, împrumutându-le și lor mândria proverbială a unei origine pe care nu o puteau uita 3).

Pătura de răzeși o mai alimentau și satele de vecini domnești sau boierești cari isbuteau să-și dobândească libertatea și moșia prin răscumpărări ce întreceau în totdeauna prețul vânzării, sau foarte arareori prin liberalitatea stăpânilor *mortis causa* 4).

Aceste acte de generozitate ale stăpânilor au fost considerate de unii ca o origină a răzeșilor și moșnenilor, deși propriu vorbind nu poate fi

1) Gh. Duca (1678) «au scos și el hârții pe țară foarte mari și cumplite de grele și alți mazili erau tot închiși la Seimeni și puși în fiere» («Letopis», II, 21).

2) «Credincioșilor boierilor Domniei mele Mihalea biv-vel «Stolnicu Căndescul, i Părvan Vistierul, i Dragomir Căpitan, «i Iordache Cămărășelul, i Radu Ceaul za slujitorii, i Părvan «i Părcălabul, i Nicula Burducea, i altor moșneni și păr-«tași ai lor de moșie câți se vor află și cu feciorii lor câți «D-zeu le va dăru, ca să aibă a ținea și a stăpâni a lor «bătrânii și dreaptă moșie ce se chiamă Moeștii ot jud. Bu-«zău..... etc.» («Arhiva soc. din Iași», I, pag. 118).

3) Jeluirea lui «Ion Ghibanul mazil pre răzași a lui» pentru că îi plătitise de o moarte de om și ei nu-i întorseseră nimic. (Ghibănescu—«Surete și Izvoade», I, 135, doc. din 7200 (1692 Maiu 24); La punerea în posesie a unui Coste Kirilovici în niște părți de moșie cumpărate dela diferite trunchiuri de răzeși figurează ca martori: «Ioniță Gaiantavu biv «Vtormed (?),..... Gheorghită Bodrug răzeș de Coșcodani i Ion «Coșcodan răzeș ot taz..... i Isac Gogul răzeș de Valea lui «Nistor și dealul lui Cucută..... i Agapie Bulmaga căpitan «de răzeș ot taz, i Ianake Bulmaga căpitan de răzeși ot «taz..... i Ioniță Bulmaga mazil ot Sinești și Seret Ianake ot «Sinești» (doc. 1781 Const. Dim. Moruz, «Arhiva soc. din Iași», III, pag. 549); Adeverință dela departamentul Pricinilor Străine (1817) «că numitul Al. Racoce au fost cunoscut în rânduiuala mazililor de aice și moșinas atât în moșia Carapeiu din Bucovina, cum și în alți moși» (N. Iorga—«Studii și Doc.», V, pag. 426).

4) Vezi Rosetti — Op. cit., pag. 189, data 1619; «Col. lui Traian» pe 1872, pag. 32, data 1617; Vezi și un caz din Muntenia în Al. Ștefulescu — «Gorjul istoric și pit.», pagina 128—129: «..... Drept aceea aducându-și aminte jușan Stoica «Vistierul de multe scripturi sfinte cari sunt de folosul su-«fletului, deci au slobozit și au iertat acest de mai sus sat «și oamenii de vecinie cu toată moșia lor tot satul pretu-«tindenea ca să le fie lor moșie și moștenire lor, feciorilor «lor, nepoților și strănepoților» (3 Maiu 1620, Gavril Moghilă Vv.).

1) Astfel la 1803 în distr. Suceava erau 9 moși răzeșești, în Neamț 19, etc., pe când în Tecuci 51, în Putna 67, etc. (Condica Liuzilor, «Uricarul», VII—VIII).

2) Intre ei există o distincțiune de rang: «..... Pre mazilii din rândul de jos li-au pus dăjdiu ușoare», iar pe cei de rang superior «cari n'au încăput la boierii și la isprăvnicii și au fost în rândul veliților boieri» C. Mavrocordat îi pune în slujbe și îi scutește de dări («Letopis», III, pag. 183).

3) Xenopol—«Ist. Românilor», III, pag. 556, nota 29; V. A. Urechjă—«Ist. Românilor», tom. I, 35.

vorba de origină ei de o reabilitare, căci cei ce-și dobândesc libertatea și moșia sunt foști moșneni și răzeși, sau cel puțin coboritori ai unor asemenea codevălmăși.

Astfel într'un doc. relevat de Hasdeu în «Col. lui Traian» (1872, pag. 32) sub titlul «O cucoană democratică dela începutul secolului XVII» vedem că o giupănească Boloșina, soția pitarului Dima, lasă satul Vălsăneștii chiar vecinilor satului ¹⁾.

Hasdeu însoțește acest doc. de o notiță din care reținem aceste rânduri:

«Se credea până acum în genere cum că așa «numitele sate moșnenești au fost la noi toate «de origină mai mult sau mai puțin ostășască, «fie din periodul primitiv al legiunilor romane ²⁾, «fie din timpii mai moderni ai luptelor naționale «de independență contra ungușilor și păgănilor. «Hrisovul de față indică o nouă și neașteptată sor- «ginte a acestei străbune creațiuni și anume ve- «chiul spirit democratic al claselor de sus ale so- «cietății române, o sorginte negreșit foarte par- «țială, foarte restrânsă, dar cu toate astea foarte «adevărată, căci Alexandru Vodă Iliăș și întregul «Divan princiar din 1617 relatând faptul cucoa- «nei Boloșina, nu manifestă nici un fel de sur- «prindere ei au aerul de a povesti o ordine nor- «mală de lucruri».

În acest doc. nu vedem o sorginte de crea- țiune propriu zisă (doc. zice chiar: «dă Domnia mea..... tuturor bătrănilor moșneni de acolo.....», adică foști moșneni altădată); din el nu reiese nici chiar spiritul democratic ce-i atribuie Hasdeu. E adevărat că printre foarte numeroasele cazuri de răscumpărări cu prețuri îndoite chiar decât se făcuseră vânzările, sau de desrămăniri «numai capetile lor fără de moșie», cuvinte cari însemnau cel mai hrăpitor act al stăpănilor, cazuri ca

¹⁾ «Din grația lui D-zeu Ion Alexandru Vodă..... dă Dom- nia mea această poruncă domnească satului Vălsăneștii, «tuturor bătrănilor moșneni (sic) de acolo ca să le fie lor del- nițele și ocinele și hotarul și curătura și toate locurile lor..... «fiindcă acest sat fusese proprietatea giupănesei Boloșina, so- ția pitarului Dima și l-a fost ținut ea cu vecinii cu tot «până în zilele răposatului Radu Vv. Mihnea, în timpul că- «ruia apropiindu-se ceasul de moarte al giupănesei B., căutat-a «ea dimpreună cu pit. D. că adică cine după moartea lor ar «putea să-i pomenească în loc de fii și fete». Se gândesc întâiu să lase rudelor sau unei mănăstiri, dar găsind ei că n'ar fi de folos, «ci încă mai mult păcat și mai mare blestem, «căci acei vecini sunt Români creștini, iar nu nescăi-na Țigani ce le zice găvâoani, încât chipzuit-au mai la urmă giupăneasa B. și soțul ei pitarul D. că mai cu cale ar fi să-și facă po- mană chiar cu toți acei vecini din V., dăruindu-le toate del- nițele și toată curătura și toate locurile lor ca să se hră- nească ei acolo și să fie și cnej și în loc de fii să-i pomenească pe dânșii după moarte.....», etc. (Urmează o transac- ție a Boloșinei cu o nepoată, cu care avusese judecată pentru satul V., dându-i acesteia 12000 de asprii ca să nu se mai lege de satul V.).

²⁾ Părerea aceasta am arătat-o în altă parte ca fiind cu totul greșită.

cel citat de Hasdeu merită a fi relevate. Ele nu pornesc însă din vreun spirit democratic, căci nu putem înțelege sub ce aspect ar fi putut con- cepe acele vremuri un democratism, ci din sen- timentele religioase foarte adânci ale boierimei, cum se zicea d. p. despre generozitatea Stoicăi Vistierul, în alt doc. ce citarăm mai sus: «adu- cându-și aminte de multele scripturi sfinte cari sunt de folosul sufletului.... etc.».

În fine, în cuprinsul aceloraș răzeșii, numărul copărtașilor mai sporește și prin o creațiune acci- dentală foarte obișnuită la răzeși, aceea a înfră- țirii persoanelor străine de moșia înfrățitorului ¹⁾.

O ultimă observare avem de făcut asupra ră- zeșilor șezători în târguri, și având răzeșii pe ho- tarul acestora. Asemenea târguri nu sunt decât vechi sate răzeșești transformate în târguri la o dată mai recentă. Astfel într'un doc. din 1738 cetim un proces pentru un loc de dughiană «din «bătrânul lui Butnariu» în târgul Focșani «cum- «părătura dela Lazăr orândariul dela niște mo- «șiani de acolo din satul Stroeștii, unde iaste «acum târgul Focșani, cari moșiani s'au numit «Nemțeanii» ²⁾.

(Va urma)

Sebastian Radovici

Avocat

¹⁾ Caracterile acestor înfrățiri le vom arăta în capít. rezervat caracterelor juridice ale codevălmășiilor moșnene și răzeșești.

²⁾ N. Iorga—«Studii și Doc», V, pag. 234.

INFORMAȚIUNI

Luni 4 Mai cor., s'a urmat la Curtea de casație, în mare sală a Secțiunilor-Unite, luarea jurământului și instalarea noului Prim-președinte și nouilor consilieri, numiți în locurile vacante.

Solemnitatea cu care această ceremonie eră obiceiul a se face și curiozitatea ce ea inspiră, a atras, și rân- dul acesta, la Înalta instanță un public numeros și se- tos de impresii.

La ora 1, Curtea intră în ședință, și fiecare din mem- brii săi își ia locul după vechime sub președenția d-lui consilier Cuculi, cel mai vechi dintre cei prezenți.

Se remarcă foarte mult cu această ocazie lipsa celor doi preșidenți de secție, cari probabil n'au putut să vie, lăsând astfel grija solemnității unui simplu consilier.

După citirea decretelor de numire și introducerea suc- cesivă în sală a fiecăruia dintre consilierii noi numiți, de către doi din colegii lui, vine rândul d-lui Prim- președinte. D-sa jură ca și ceilalți pe Sfânta Cruce și ocupă fotoliul prezidențial. Atunci d-l consilier Cuculi și d-l Procuror-general Râmnicănu-Manolescu, căror se asociază și d-l Dissescu, decan al baroului, îi adresează câteva cuvinte de felicitare la cari d-l Prim-președinte răspunde printr'un discurs de mulțumiri.

După această ședință se ridică și publicul golește sala.

Cu două zile mai nainte, Sâmbătă 2 Maiu, acelaș ce- remonial se urmase la Curtea de apel București, cu o- cazia luării jurământului și instalării Primului-preșe- dinte și a consilierilor din nou numiți la acea Curte.

Aceiași observare a lipsei președinților ce s'a constatat la Curtea de casație s'a produs și la Curtea de apel.